

27. ДСТУ150 9000–2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник – [Чинний від 2001-27-06]. – К.: Держстандарт України, 2001. – 33 с.

Проанализированы подходы и методы к оценке эффективности стандартов менеджмента качества на предприятии. Доказано отсутствие простых методов проведения мониторинга процессов в рамках функционирующей системы менеджмента качества, которые учитывают особенности предприятия. Предложена модель системы управления процессом функционирования стандарта развития кадрового потенциала торгового предприятия на основе модели EFQM. Разработана методика определения эффективности процесса функционирования стандарта развития кадрового потенциала торгового предприятия.

Ключевые слова: *кадровый потенциал, эффективность, развитие, методика, оценка, стандартизация.*

The article analyzes the approaches and methods how to estimate the efficiency standards of quality management at the enterprise. Absence of simple methods how to conduct the monitoring processes within the framework of the quality management system considering the enterprise features has been grounded. EFQM model has been used to design the management system model of staff potential development standards functioning at the trading enterprises. The efficiency evaluation methods for staff potential development standards functioning at the trading enterprises have been developed.

Key words: *staff potential, efficiency, development, methods, estimation, standardization.*

Одержано 3.09.2013.

УДК 330.1:338.1

Г.Я. Глуха

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ГАЛЬМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЧИ ВИКРИВЛЕННЯ РЕАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проаналізовано світові тенденції розвитку тіньового сектора економіки та визначено основні напрямки впливу тіньового сектора на економічне зростання. Автором введено поняття явного та неявного економічного зростання, а також запропоновано застосування коефіцієнта коригування економічного зростання на рівень тінізації. Визначено на мікроекономічному рівні межу підвищення податкового тиску. Розглянуто фактори, які відводять економіку в тінь, перешкоджають її розвитку і підвищенню добробуту країни.

Ключові слова: *тіньова економіка, явне та неявне економічне зростання, коефіцієнт коригування економічного зростання на рівень тінізації, напрямки прямого та непрямого впливу тіньового сектора на макроекономічну політику, податково-бюджетне регулювання.*

Вступ. Основним стратегічним орієнтиром розвитку будь-якої національної економіки можна вважати досягнення сталого економічного зрос-

тання. Вектор такого економічного зростання задає напрями формування державної економічної політики. У рамках цих напрямів державного регулювання рішення приймаються на основі аналізу фактичного стану національної економіки, який знаходить відображення в основних показниках, макроекономічних індикаторах. Проте реальний стан національної економіки не завжди адекватно описується офіційними статистичними показниками, які іноді не відповідають реальним процесам, що відбуваються у економіці. Однією з причин такої похибки вважається існування тіньового сектора економіки.

Інтерес до проблеми існування тіньової економіки не новий. Аналізу тіньового сектора присвячено дослідження З. Варналія [1], А. Йорданова [2], С. Кучеренко [3], Е. Кьорней [4], Г. Лех [5], І. Савченко [2], Є. Самойленко [6], Ф. Шнайдера [4]. Проте такому аспекту, як вплив тіньового сектора на економічне зростання, приділяється недостатньо уваги. Важливість цієї проблеми для економіки обумовила вибір напряму дослідження. У своїй роботі ми спиралися на наукові дослідження у сфері формування ефективної державної політики українських та закордонних вчених: А. Крисоватого [7], А. Оксененко [8], М. Романюк [9], А. Соколовської [10], В. Чаплюка [11], Д. Маслової [12].

Постановка завдання. Метою цієї роботи є установлення характеру взаємозв'язку між тіньовим сектором економіки та економічним зростанням.

Для досягнення зазначеної мети у статті поставлено та вирішено такі завдання:

- виділити на основі світового досвіду основні мотиви формування тіньового сектора;
- проаналізувати характер та напрями впливу тіньового сектора на економічне зростання;
- уточнити основні фактори тинізації економіки України.

Результати дослідження. Проблема існування тіньового сектора економіки часто привертає увагу вчених-економістів. Тенденції розвитку світової економіки свідчать про те, що тіньовий сектор є характерним для будь-якої країни, незалежно від типу економічної системи або рівня розвитку національної економіки. Проте суттєвим, вирішальним аспектом цієї проблеми можна назвати визначення допустимого рівня тіньової економіки, за якого тіньовий сектор не перешкоджає економічному зростанню.

Відомо, що тіньовий сектор виникає внаслідок формування доходів (коштів і матеріальних цінностей) від неформальної діяльності. Неформальні доходи характеризуються такими ознаками, як відсутність контролю, статистичного обліку, несплата податків. Деякі дослідники вказують на рівень тіньової економіки, який можна умовно вважати нормою – 5–10% ВВП. Рівень тіньового сектора понад 30% ВВП вважається критичним для національної економіки [3].

Проаналізуємо основні тенденції тіньового сектора у світовій економічній системі. Усереднення обсягів тіньового сектора розвинутих країн світу дає значення близько 20% ВВП.

Масштаби тіньової економіки у європейських країнах можна оцінити, використовуючи результати досліджень австрійського економіста Ф. Шнай-

дера, (Університет Лінц, Австрія). За даними дослідження Ф. Шнайдера, у 2013 р. розмір тіньової економіки в Європі досягне оцінки в 2,15 трлн євро, що складає 18,5% від усієї економічної діяльності ЄС. Майже дві третини європейської тіньової економіки зосереджено в п'яти найбільших європейських країнах – Німеччині, Франції, Італії, Іспанії і Великобританії. В Австрії та Швейцарії тіньова економіка дорівнює приблизно 7–8% офіційного ВВП цих країн. Високим порівняно із середнім по ЄС залишається розмір тіньової економіки в Греції – 24% ВВП. У Болгарії, Хорватії, Литві та Естонії тіньова економіка сягає 30% розміру офіційної економіки [4].

Тіньова економіка включає у себе такі види економічної діяльності, які здійснюються поза увагою державних органів. Ці заходи зазвичай поділяють на дві категорії. Перша категорія, на яку припадає приблизно дві третини тіньового сектора, включає незадекларовану заробітну плату. Така неофіційна праця поширена у будівництві, сільському господарстві та у сфері побутових послуг. Третина припадає на заниження офіційних результатів від ділових операцій для тих сфер діяльності, які пов'язані з розрахунками готівкою. Так, невеликі магазини, бари, таксі показують тільки частину своїх доходів, щоб уникнути значного податкового тягара.

Таким чином, тіньовий сектор переважно породжується завдяки таким основним взаємопов'язаним факторам: переважання готівкового розрахунку, відсутність прозорості операцій та недотримання законодавства. При цьому до тіньового сектора не включено незаконну діяльність та злочини, у тому числі торгівлю наркотиками, контрабанду, відмивання грошей і розкрадання, або сімейні підприємства, що, за законами більшості європейських країн, не потрібно реєструвати у державних органах.

Україна за оцінками експертів стала європейським лідером за обсягом тіньової економіки. У той же час Міністерство економічного розвитку і торгівлі України дає свою оцінку масштабам явища, називаючи цифру в 34% ВВП за 2011 р. [13]. При цьому, за даними Міністерства, за останні п'ять років тіньовий сектор в Україні перебуває в діапазоні від 28% до 39% ВВП. Однак Національний інститут стратегічних досліджень дає менш втішні оцінки – тіньова економіка в Україні сягає рівня 52,8% [14].

За даними Управління макроекономічного прогнозування, рівень тіньової економіки в 2012 р. склав 34% від рівня офіційного ВВП. Цей обсяг, за оцінками фіскальних органів, поділяється таким чином: 170 млрд грн становить неофіційна зарплата, 100 млрд грн – доходи від переведення безготівкових коштів у готівкову форму або на іноземні рахунки в іноземних банках, 35 – неофіційні платежі, 45 млрд грн – основні засоби, матеріальні ресурси та послуги тіньового сектора [15].

Цікавим питанням є аналіз того, чи є зв'язок між економічним зростанням національної економіки та розміром тіньового сектора? На наявність такого зв'язку вказують у своїх дослідженнях багато економістів, проте характер зв'язку є ще недостатньо дослідженим. Для відповіді на це питання, на наш погляд, необхідно визначити: мотиви формування тіньового сектора; характер та напрями впливу тіньового сектора на економічне зростання; основні фактори тінізації економіки України; заходи макроекономічної по-

літики щодо мінімізації тіньового сектора в Україні на основі аналізу світового досвіду.

По-перше, проаналізуємо основні мотиви суб'єктів брати участь у тіньових операціях. Ф. Шнайдер виділяє чотири основні фактори: економія на витратах, відсутність «нечистої совісті», низький ризик виявлення, простота участі [4].

Що стосується економії, то мова йде про уникнення підприємствами сплати податків та соціальних внесків, а також можливості не виконувати трудове законодавство. Відсутність «нечистої совісті» проявляється у сприйнятті тіньової економіки як нормальної частини суспільних відносин. Таке ставлення переважає у країнах, де низький рівень довіри до держави, що обумовлено низькою якістю державних інститутів. Наступним мотивом є низький ризик виявлення участі суб'єкта у тіньовій економіці. При цьому чим менше шансів викривання та менші штрафи, тим більше людей будуть йти на протизаконні дії. Оплата готівкою створює додаткові умови для участі в тіньовій економіці.

Другим кроком нашого дослідження є визначення характеру та напрямів впливу тіньового сектора на економічне зростання. Необхідно підкреслити, що, на нашу думку, неоднозначним є твердження про те, що тіньовий сектор гальмує економічне зростання. Якщо розуміти під економічним зростанням одну з базових складових економічного розвитку, яка проявляється у динаміці якісних та кількісних показників, то зрозуміло, що мова при цьому йде про офіційні показники, такі як ВВП, національне багатство. Офіційні показники дійсно не відображають обсягів випуску тіньового сектора. Таким чином, для об'єктивної оцінки економічного зростання національної економіки, доцільним буде введення певної поправки на тіньове виробництво. Тому пропонуємо розрізнити поняття *явного* та *неявного* економічного зростання. Явне економічне зростання буде виражатися у динаміці офіційних кількісних та якісних показників, а неявне – у динаміці показників, що поправлені на *коефіцієнт коригування економічного зростання на рівень мінімізації* – k_s^{EG} .

У науковій літературі, як правило, розглядається вплив тіньового сектора саме на явне економічне зростання. Ми вважаємо за доцільне виділити як *прямий*, так і *непрямий*, вплив тіньового сектора економіки на явне економічне зростання (рис. 1). При цьому прямий вплив проявляється у зниженні офіційних показників, якими оцінюється економічне зростання. Якщо ми розглядаємо ВВП як основний показник явного економічного зростання, то в результаті прямого впливу тіньового сектора національна економіка фактично недоотримує доходи у формі оплати праці найманих працівників, валового доходу та податкових надходжень, за винятком субсидій на виробництво та імпорт.

Непрямий вплив тіньової економіки проявляється у впливі на ефективність макроекономічної політики, з точки зору, насамперед, зростання помилок макроекономічного регулювання. Тобто негативні наслідки значного тіньового сектора проявляються у викривленні макроекономічних результатів, що негативно позначається як на прогнозуванні, так і на виборі методів державної економічної політики, які можуть виявитися помилковими.

Вони пов'язані, як правило, з відсутністю достовірних даних про масштаби, структуру і динаміку частини продуктивної діяльності у легальному та нелегальному секторі.

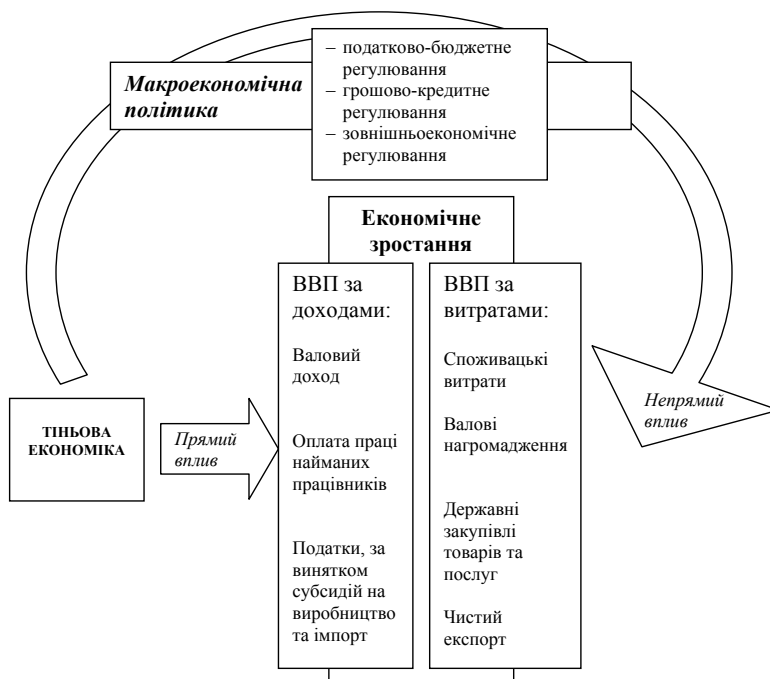

Рис. 1. Прямий та непрямий вплив тіньового сектора на економічне зростання

Проявляється непрямий вплив на явне економічне зростання у:

– деформаціях податково-бюджетного регулювання, таких як порушення принципів оподаткування, нерівномірність податкового навантаження, зменшення доходної та видаткової частин державного бюджету, недофінансування економіки, у системі соціального страхування з причини деформації системи перерозподілу доходів;

– деформаціях грошово-кредитного регулювання, а саме: недостовірність структури платіжного балансу, що призводить, у кінцевому рахунку, до деформації структури споживання та інфляційних процесів, до збільшення інвестиційних ризиків та зменшення валових нагромаджень;

– деформаціях зовнішньоекономічного регулювання, що проявляється у зменшенні потенційних можливостей участі країни у світовій торгівлі та поділі праці.

Стосовно деформацій у податково-бюджетному регулюванні, необхідно зауважити, що неефективно проведена податкова політика призводить до деформації у всіх галузях і сферах діяльності. Так, ухилення від податків однієї групи платників податків призводить до необхідності справляння відсутньої частини податків з тих, хто їх сплачує. При посиленні податкового тягаря поступово відбувається збільшення групи неплатників. Мотивація таких суб'єктів господарювання буває різною. У результаті держава недо-

отримає доходної частини від податків у значно більшому обсязі. Це в першу чергу позначається на соціальній сфері, оскільки виплати на соціальні допомоги, пенсії та ін. забезпечуються за рахунок податків.

Спроби теоретичного та емпіричного обґрунтування припущення, що надмірний рівень оподаткування негативно впливає на суспільно-економічний розвиток держави, навіть за умов, коли інші фактори діють на нього позитивно, здійснюються постійно [10, с. 67–68].

Проте практичне завдання визначення такої ставки податку, за умови досягнення якого настає зменшення доходів державного бюджету, є досить складним. Відповідно, досить проблематично виявити тісний взаємозв'язок між темпами економічного зростання і усередненою податковою ставкою. Деякі учені вважають, що справа навіть не у величині цієї усередненої податкової ставки, а в дотриманні певних пропорцій при розподілі податкового навантаження на бізнес і на працю. На цьому факті акцентує свою увагу Д.В. Маслова у науковому дослідженні, яке присвячено розробці методології податкового стимулювання економічного зростання за допомогою оптимізації розподілу доданої вартості [12].

Д.В. Масловою запропоновано використовувати економічну модель залежності податкового потенціалу від параметрів податкової системи, яка являє собою багатовимірну поверхню, перетин якої з осями «податкова база» і «ефективна ставка податку» окрему криву Лаффера для окремого податку. На відміну від кривої Лаффера, що описує залежність ВВП від загального рівня сукупних податкових вирахувань, окремі криві Лаффера, на думку автора, дозволяють виділити роль кожного податку у стимулюванні або дестимулюванні економічного зростання [12].

Застосування такого підходу для української економіки теж дозволило б виявити роль кожного окремого податку в економічному зростанні та дало б можливість розробити ефективні заходи у державній фінансовій політиці для запобігання збільшенню тіньової економіки та стимулювання економічного зростання. Проте, на наш погляд, проблема структури податкового тиску цікава та важлива проблема, але не можна погодитися з тим, що рівень податкової ставки не має суттєвого впливу.

Можна впевнено стверджувати, що надмірний рівень податкової ставки пригнічує підприємницьку ініціативу та викликає тінізацію економічної діяльності і, у свою чергу, обмежує фінансову основу функціонування держави завдяки звуженню бази оподаткування, скороченню відповідних надходжень. Важливим практичним завданням у цих умовах є визначення такого рівня оподаткування, за якого підприємці не зацікавлені у виведенні бізнесу в тіньовий сектор. Визначення цього рівня, на наш погляд, прямо пов'язано з рівнем нормального прибутку як підприємницького доходу, який утримує фірму в галузі.

Розглянемо на мікроекономічному рівні поведінку фірми в галузі при підвищенні податкового тиску, наприклад, в умовах монополістичної конкуренції. На рис. 2 наведено ситуацію, у якій фірма отримує чистий прибуток в умовах ринкового попиту, що задано кривою d . Податок на прибуток позначається на рівні АТС. У цьому випадку, рівень податку такий, що крива АТС перетинається кривою попиту, тобто чистий прибуток фірми буде дорівнювати площині прямокутника ABCD.

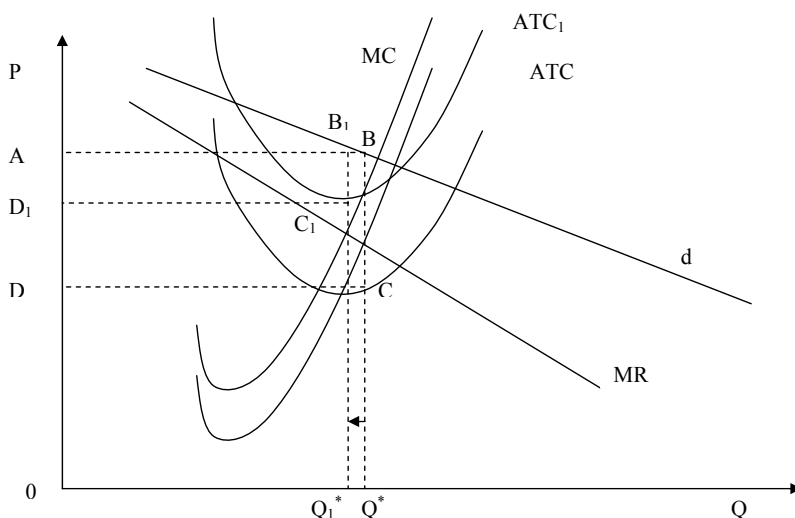

Рис. 2. Зміна чистого прибутку фірми за умови підвищення податкового тиску

Припустимо, що ставка податку збільшена, тобто збільшується сам податок в абсолютному вираженні, що вплине на положення кривої середніх сукупних витрат. Крива ATC переміститься у положення ATC_1 . Відповідно, змінить положення й крива граничних витрат. Крім того, що це зменшить рівень чистого прибутку фірми, це також позначиться на рівноважному обсязі продукції. Тобто якщо перейти на рівень агрегованих показників, то національна економіка за незмінного рівня цін на продукцію недоотримає обсяги реалізованої продукції у цій галузі, що у кінцевому рахунку призведе до недовиробництва ВВП. Проте таке зменшення прибутку ще не є критичним для підприємців. Постає питання, де ця критична межа, за умови досягнення якої, фірми будуть вважати діяльність за таких умов оподаткування не вигідною?

На наш погляд, такою межею є досягнення кривою середніх сукупних витрат положення ATC_2 , у якому крива ATC торкається кривої попиту d (рис. 3). Це відповідає ситуації, коли фірма не отримує чистий прибуток, а отримує тільки нормальний прибуток. Підвищення податків більшою мірою призводить до ситуації, яка, з точки зору бухгалтерських результатів, все ще отримує прибуток, але реагує на такий рівень прибутку як на збитки. Найбільш вірогідним варіантом поведінки фірми у такій ситуації буде намагання мінімізувати витрати за рахунок несплати податків, тобто перехід до тіньового сектора. Але враховуючи теорію раціональних очікувань, такий перехід може відбутися ще раніше, до досягнення кривою середніх сукупних витрат положення ATC_2 .

Далі розглянемо основні фактори тінізації економіки України. Офіційні джерела вказують на такі основні системні фактори значного рівня тінізації української економіки: несприятливі умови ведення бізнесу; низька ефективність інституційної підтримки розвитку економіки; високий рівень монополізації внутрішнього ринку; низька ефективність судової та правоохоронної системи; високий рівень корупції; високий рівень порушень прав інтелектуальної власності [16].

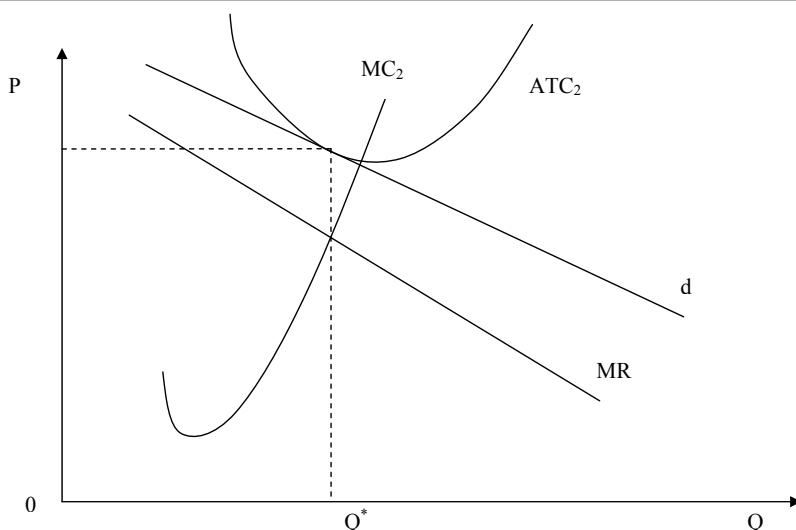

Рис. 3. Гранична ситуація підвищення податкового тиску

З більшістю факторів можна погодитись. Проте не зовсім зрозуміло, що мається на увазі під інституційною підтримкою розвитку економіки і чому вона є фактором тонізації. Вважаємо, що доцільно сформулювати цей фактор як рівень розвитку державних інститутів. Поряд з цим не враховуються такі фактори, як роль розвитку фінансового ринку та значна частка готівкових розрахунків, які, за дослідженнями європейських вчених, є суттєвими факторами тінізації.

Крім того, високий рівень монополізації ринку, за нашими міркуваннями, взагалі важко назвати фактором тінізації. Причина в тому, що великим підприємствам-монополістам досить важко обійти норми закону. Такі підприємства більш жорстко контролюються державними органами, ніж підприємства, які не підпадають під дію антимонопольного законодавства. Частка готівкових розрахунків підприємств-монополістів не більша порівняно з малими підприємствами. Тому ми вважаємо, що переведення бізнесу в тіньовий сектор є більш типовим явищем для невеликих підприємств, які, наприклад, підконтрольні монополісту. Але й у цьому випадку причиною тінізації буде не рівень монополізації ринку, а інші фактори.

Серед основних причин тінізації необхідно враховувати також фіскальний характер податкової політики та поширення неофіційного працевлаштування.

Висновки. Таким чином, дослідження мотивів формування тіньового сектора, основних факторів тінізації економіки України, характеру та напрямів впливу тіньового сектора на економічне зростання дають підґрунтя для подальшого формування основних концептуальних засад державної політики України для зменшення тіньового сектора та сприяння економічному зростанню. Крім того, актуальною проблемою для подальших досліджень є аналіз неявного економічного зростання та розробка методик його врахування у макроекономічній політиці.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації [Електронний ресурс] / за ред. З.С. Варналія. – 2006 // Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/ty_n_ekon/index.htm – назва з екрана.
2. Савченко І.Г. Тіньовий сектор економіки України: аналіз стану та напрями детінізації / І.Г. Савченко, А.Є. Іорданов // *Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси*. – 2012. – № 3. – С. 107–116.
3. Кучеренко С. Інтегральна оцінка рівня тіньової економіки [Електронний ресурс] / С. Кучеренко, В. Шавлак // Режим доступу: http://confiarpv.at.ua/publ/konf_23_24_05_2013_r/sekcija_5_ekonomichni_nauki/integralna_osinka_rivnja_tinovoji_ekonomiki/65-1-0-2438 – назва з екрана.
4. Schneider F. The Shadow Economy in Europe, 2013 [Електронний ресурс] / F. Schneider, A. Kearney. – Режим доступу: https://www.atkearney.com/financial-institutions/featured-article/-/asset_publisher/j8IucAqMqEhB/content/the-shadow-economy-in-europe-2013/10192 – назва з екрана.
5. Лех Г.А. Особливості тіньової економіки в Україні / Г.А. Лех, А.Я. Табачук // *Науковий вісник НЛТУ України*. – Львів. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 186–192.
6. Самойленко Є.Г. Сутність та етапи еволюції тіньової економіки / Є.Г. Самойленко // *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. – 2012. – № 1 (5). – Т. 2. – С. 338–345.
7. Крисоватий А.І. Податкові трансформації та економічне зростання / А.І. Крисоватий, Т.В. Кошук // *Фінанси України*. – 2008. – № 9. – С. 10–24.
8. Оксененко А.А. Аналіз світового досвіду реалізації податкової політики та визначення впливу податків на соціально-економічний розвиток країни / А.А. Оксененко // *Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць*. – 2012. – № 2. – С. 11–17.
9. Романюк М.В. Податкове регулювання як дієвий інструмент антикризової економічної політики / М.В. Романюк // *Фінанси України*. – 2009. – № 12. – С. 66–71.
10. Соколовська А.М. Податкова політика України у контексті її впливу на розвиток економіки / А.М. Соколовська // *Фінанси України*. – 2006. – № 9. – С. 65–81.
11. Чаплюк В.З. Экономический рост в условиях трансформируемой хозяйственной системы: теория и практика: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01 / Чаплюк Владимир Захарович. – М., 2007. – 326 с.
12. Маслова Д.В. Методология налогового стимулирования экономического роста посредством оптимизации распределения добавленной стоимости: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10 / Маслова Дагмара Васильевна. – Пятигорск, 2009. – 419 с.
13. Украина стала европейским лидером по объёму теневой экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rus.newsru.ua/finance/23nov2012/tenn_2.html. – название с экрана.
14. 70% экономики Украины в тени? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vlasti.net/news/137951> – название с экрана.
15. Объем теневой экономики в Украине – 350 миллиардов гривен. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://censor.net.ua/news/215101/>

obem_tenevoyi_ekonomiki_v_ukraine_350_milliardov_griven_smi – назвине с екрана.

16. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.me.gov.ua/file/ /Shadow_Ikv2012.doc](http://www.me.gov.ua/file/Shadow_Ikv2012.doc). – Назва з екрана.

Проанализированы мировые тенденции развития теневого сектора экономики, определены основные направления влияния теневого сектора на экономический рост. Автором введено понятие явного и неявного экономического роста, а также предложено применение коэффициента корректирования экономического роста на уровень тенезации. Определена на микроэкономическом уровне граница повышения налогового давления. Рассмотрены факторы, которые выводят экономику в тень, препятствуют ее развитию и повышению благосостояния страны.

Ключевые слова: теневаа экономика, явний и неявний економічний рист, коеффіціент коректування економічного риста на уровень тенезации, напрямлення прямого и косвенного впливання теневого сектора на макроекономічну політику, налогово-бюджетне регулювання.

The article focuses upon the global trends of shadow economy sector growth and also studies the shadow economy sector impact upon the economic growth. The article introduces the terms explicit and non-explicit economic growth and suggests using the coefficient of economic growth adjustment impact upon the shadow processes. It also deals with the maximum tax increase on the macroeconomic level. The article vividly shows the shadow economy factors.

Key words: shadow economy; explicit, non-explicit economic growth, the coefficient of economic growth adjustment impact upon the shadow processes, shadow economy direct and indirect ways to exert an impact upon the macroeconomic policy, budget tax regulation.

Одержано 3.10.2013.

УДК 339.9

Н.М. Далевська

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Розкрито теоретико-методологічні засади розвитку сучасної міжнародної політичної економії, досліджено особливості вияву та ідентифікації адаптивних норм упровадження міжнародної влади в межах світового політико-економічного простору, обґрунтовано соціоінтеграційні тенденції світового економічного розвитку.

Ключові слова: міжнародна політична економія, міжнародна влада, світовий політико-економічний простір, міжнародні відносини, світовий економічний розвиток.

Постановка проблеми. Зростання інтересу до міжнародної політичної економії (МПЕ) виявляє потребу пошуків якісно оновлених мотивацій людського життя. Зокрема необхідною є розробка відповідної стратегії з тактич-